توختى باقى

تەرجىمە تەجرىبىلىرىدىن تەرمىلەر

译经验漫谈 TƏRJIMƏ TƏJRIBILIRIDIN TƏRMILƏR

توختى باقى

تەرجىمە تەجرىبىلىرىدىن تەملەر

مەسئۇل مۇھەررىرى: غوپۇرجان زايىت رەھىم

مىللەتلەر نەشرىياتى

تەرجىمە تەجرىبىلىرىدىن تەرمىلەر

توختى باقى

مەسئۇل مۇھەررىر: غوپۇرجان، زايىت رەھىم

مەسئۇل كوررىكتور: نۇربىيە ئەزىز

مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى

شىنخۇا كىتاپخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلىدۇ

مىللەتلەر باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى

1982 ــ يىل 8 ــ ئايدا 1 ــ قېتىم نەشر قىلىندى

1982 ــ يىل 8 ــ ئايدا بېيجىڭدا 1 ــ قېتىم بېسىلدى

باھاسى: 0.52 يۈەن

翻 译 经 验 漫 谈

（维吾尔文）

托呼提·巴海著
责任编辑：吴普尔江、扎宜提
责任校对：务尔毕娅
民族出版社出版　新华书店发行
民族印刷厂印刷
开本：787×1092毫米 1/32　印张：8 3/8
1982年 8 月第1版
1982年 8 月北京第1次印刷
印数：0001—5,500册　定价：0.52元
书号：M9049(4)6

كىرىش سوز

خەلقىمىزنىڭ ھاياتىدا تەرجىمە خىزمىتىنىڭ ناھايىتى چوڭ رول ئوينايدىغانلىغى ئۇستىدە ئارتۇقچە سوزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى بولمىسا كېرەك. تەرجىمە بىزنىڭ ھاياتىمىزدا ھەممە جايدا ۋە ھەممە ئىشتا بىۋاستە خاسىيەتلىك ئەھمىيەتكە ئىگە. تەرجىمە بىر بىرىگە ئوخشاش بولمىغان خەلقنىڭ قەلبىنى، ئارزۇ-ئارمانلىرىنى، ئىستەكلىرىنى، مۇھەببىتىنى، غايىسىنى تىل ۋاستىسى بىلەن بىر بىرىگە ئۇقتۇرۇپ، ئورتاق كۇرەشكە بىللە ئاتلىنىشقا مەدەت بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە بىر بىرىنىڭ ئارتۇقچىلىغىنى ئۇگىنىشكە، بىر بىرىنىڭ مەنىۋى غەزنىلىرىدىن ئورتاق پايدىلىنىپ، تولۇپ تاشقان غەيرەت بىلەن پارلاق-پاراۋان تۇرمۇش شارائىتى يارىتىشىغا تۇرتكە بولىدۇ.

تەرجىمانلىرىمىز كوپ يىللاردىن بۇيان نۇرغۇن ئۇنۇملۇك توھپىلەرنى ياراتتى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرمۇنچە كورۇنەرلىك خىزمەتلەرنى قىلىپ، خەلقىمىزنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولغان تەرجىمانلار چىقتى، ئۇلارنىڭ ئۇلگىلىرى ياش تەرجىمانلىرىمىز ئۇچۇن شام چىراق بولۇپ نۇر چاچماقتا.

لېكىن شۇنىمۇ نەزەردە تۇتۇش لازىمكى، ھازىرقى بەزى

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

تەرجىمە ئەسەرلىرىدە يۈز بېرىۋاتقان مەسىلىلەر زامانىمىزنىڭ تەلىۋىگە، خەلقىمىزنىڭ ئارزۇسىغا قانائەتلىنەرلىك جاۋاپ بېرىشتىن خېلى يىراق. تەرجىمە ئەسەرلىرىمىزدە پىشىپ يېتىلمىگەن، ئوقۇغان كىشىنى زېرىكتۈرىدىغان، كىتاپخانىلارنىڭ زوقىنى ياندۇرىدىغان، پەقەت ئايرىم تەرجىمانلارنىڭ ئۆزىگىلا شېرىن، باشقىلارغا بەتتام تۇيۇلىدىغان نەرسىلەرمۇ يوق ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەممە ساھەدە يۈكسەك ئىلگىرىلەشلەر بولۇۋاتقان ھازىرقى پەيتتە، تەرجىمىنىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈستىدە تازا باش قاتۇرۇش ھەممىدىن مۇھىم ئىش بولسا كېرەك، دەپ ئويلايمەن.

مەن ئۆزەمنى تەرجىمان ھېساپلىغىنىم بىلەن، تېخى تەرجىمانلىق دەرۋازىسىنىڭ بوسۇغىسىدىن ئەمدىلا ئاتلاۋاتقان بىر ئۆگەنچىمەن. شۇ سەۋەپتىن، تەرجىمىنىڭ قانداق بولغاندا يۇقۇرى سۈپەتلىك بولىدىغانلىقى، ئۆلچەم ۋە قائىدىلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكى توغرىسىدا كىشىنى قايىل قىلارلىق بىر نەرسە ئېيتىپ بېرەلمەيمەن. پەقەت تەرجىمانلىقنىڭ يوللىرىنى، ئۆلچەم-قائىدىلىرىنى ئىزلەپ يۈرگەن بىر ھەۋەسكار بولغىنىم ھالدا، تەرجىمە ئىشىدا ئەسلى تېكىست—ئاساسەن خەنزۇچە—بويىچە قارىغاندا، ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى توغرا بولۇپ كۆرۈنىدىغان، ئەمما ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئادىتىگە يات ”تەرجىمە تىلى“ بولۇپ كىشىنى زېرىكتۈرىدىغان؛ ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئادىتى، ئىستىلىستىكىسى بويىچە ئىشلىسىڭىز، ئەسلى تېكىستكە دەلمۇ-دەل

بولۇپ چىقمايدىغان زىددىيەتلەرنى قانداق ھەل قىلىش ئۈستىدە ئىزدىنىشتىن ھاسىل قىلغان ئايرىم تەجرىبىلىرىمىزنىلا بايان قىلىشنى زۆرۈر تاپىمەن.

مېنىڭچە، تەرجىمىنىڭ ئۆزگەرمەس بېكىتىۋېتىلگەن ئۆلۈك قېلىپى يوق، تەرجىمىدە ئۇزۇن ـ قىسقىلىغىنى، چوڭ ـ كىچىكلىكىنى، ئېغىر ـ يېنىكلىكىنى ئۆلچىگىلى بولىدىغان بىرەر ئۆلچەمنى قېلىپ قىلىۋېلىش مۇمكىن بولمىسا كېرەك. ئەگەر زادى بىرەر ئۆلچەمنى كورسەتمەي بولمايدۇ دېيىلىدىغان بولسا، مەنمۇ تەرجىمە تارىخىدا تەرجىمە ئۈچۈن ئوتتۇرىغا قويۇلۇپ كېلىۋاتقان ۋە ئومۇمەن ئېتىراپ قىلىنىۋاتقان مۇنداق بىر پىرىنسىپنى تەكرارلايمەن: تەرجىمىدە "ئىمكان قەدەر ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئادىتىگە رىئايە قىلغان ھالدا، خەنزۇچە تېكىستىنىڭ مەنىسىنى سادىقلىق بىلەن تولۇق ۋە توغرا ئىپادىلەپ بېرىش شەرت"، مۇشۇنداق پىرىنسىپ بويىچە قىلىنغان تەرجىمىنىڭ توغرا تەرجىمە ئىكەنلىكىگە كوپچىلىك قايىل.

ئەپسۇسكى، خەنزۇچە سەۋىيىسى يۇقۇرى بولمىغان، ئۇيغۇرچە سەۋىيىسىمۇ تۆۋەنرەك بولغان تەرجىمانلار "سوزمۇ ـ سوز تەرجىمە"نى توغرا تەرجىمە دەپ ھىساپلىسا، خەنزۇچە سەۋىيىسى تۆۋەنرەك، ئۇيغۇرچە سەۋىيىسى يۇقۇرىراق تەرجىمانلار "مەنەن تەرجىمە"نى توغرا تەرجىمە دەپ ھىساپلىشى مۇمكىن؛ تەرجىمە قىلىنىدىغان ئەسەرنىڭ خۇسۇسىيىتى بىلەن ئوبدان تونۇشلۇغى بولمىغان تەرجىمانلار بولسا، مەسىلەن، ئەدەبىياتتىن

ياكى پەن-تېخنىكا ئەسەرلىرىدىن ئانچە خەۋىرى بولمىغانلار زورمۇ-زور تەرجىمە قىلىپ، ھەرىپىنى ھەرىپكە، سۆزىنى سۆزگە توغرىلايدۇ-دە، ئەسلىسىگە سادىق تەرجىمە قىلدىم دەپ ھېساپلايدۇ. لېكىن بۇنداق تەرجىمە خەنزۇچە سۆزلەرنىڭ ئۇيغۇرچە تىزىلمىسى بولۇپ چىقىدۇ. ئەلۋەتتە، بۇنداق تەرجىمانلارمۇ باش قاتۇرىدۇ، نۇرغۇن كۈچ، ۋاقىت سەرپ قىلىدۇ، ئەمما قېلىپلاشقان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىغا، جانلىق خەلق تىلىغا، ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىستىلىستىكىسىغا، تىل ئادىتىگە خىلاپلىق قىلىپ قويىدۇ، ئۇيغۇر تىلىنىڭ قانۇنىيىتى بويىچە ئىش قىلمايدۇ، نەتىجىدە تەرجىمە ئەسەرلەردىن كىتاپخانلارنىڭ زېرىكىشىگە سەۋەپچى بولۇپ قالىدۇ.

مەن بۇ سۆزلەرنى بەزى تەرجىمانلارنى ئەيىپلەش يۈزىسىدىن ئېيتىۋاتمايمەن، چۈنكى ھازىرغىچە مەن ئۆزەممۇ بەزى تەرجىملىرىمدە شۇنداق كەمچىلىك، خاھىشلاردىن تولۇق قۇتۇلۇپ كېتەلىگىنىم يوق. پەقەت ھەم تەرجىمان، ھەم كىتاپخان بولۇش سۈپىتىم بىلەن قارىغىنىمدا، بەك ئىچىم پۇشقانلىقى ئۈچۈنلا، شۇ ئەھۋاللارنى قويۇۋاتىمەن. تەرجىمە ئىشى، قارىماققا ئەرتىس سەھنىدە ئۇسۇل ئوينىسا، تاماشىچىغا ئۇنىڭ ئۇسۇلى ئاسان كۆرۈنگەندەك ئاددى، ئاسان بولۇپ كۆرۈنىدۇ؛ ۋاھالەنكى ئۇسۇلدىن ئانچە خەۋىرى يوق ئادەم بىرەر سورۇندا ئۇسۇلغا تارتىلىپ قالسا، ئۇنىڭ ئۇسۇلىنى قاملاشتۇرۇپ ئوينىيالماي تەرگە چۆمۈلۈشى تۇرغان گەپ. تەرلەپ-پىشمىغىچە ئۆگەنمەك

تەس.

تەرجىمە ئىشىدا، يۇقۇرىدا ئېيتىلغىنىدەك، ئىچىمنى پۇشۇرىدىغان مەسىلىلەر ۋە شۇلارنى بىر تەرەپ قىلىش يولىدىكى ئىزدىنىشتىن ھاسىل قىلغان تەجرىبىلىرىمنى تەسىراتلىرىم تەرىقىسىدە رەتسىز-سىستېمىسىز بولسىمۇ ئوتتۇرىغا قويدۇم. يەنە بىر قېتىم تەكىتلەپ ئۆتەيكى، مەن پارچە-پۇرات مۇلاھىزىلىرىمدە ئاساسەن ئۆزەمنىڭ شەخسى تەجرىبىلىرىمگىلا ئاساسلاندىم. مېنىڭ بۇ مۇلاھىزىلىرىم ئاساسەن خەنزۇچىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىشتا دىققەتنى كوپرەك جەلپ قىلىدىغان، كوپرەك ئۇچرايدىغان ۋە ھەل قىلىش يوللىرىنى ئىزلەش زورۇر بولغان مەسىلىلەرنىلا ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. خەلقىمىزدە ”غورىدىن ھالۋا پۇتىدۇ“ دىگەن ماقال بار. مېنىڭ ئوتتۇرىغا قويغانلىرىم تېخى چۇچۇك غورا. كوپچىلىكنىڭ پەرۋىشى بىلەن پىشىپ شىرىن مىۋىگە ئايلىنىشىغا ئىشىنىمەن.

1980-يىل ماي.

مۇندەرىجە

كىرىش سوز 1
تەرجىمە توغرىسىدا قىسقىچە ساۋات 1
تەرجىمىگە كىرىشكەندە 15
تىل ئادىتى بويىچە ئىش كورۇش كېرەك . . . 30
قايسىسى ھەل قىلغۇچ ئامىل؟ 45
تەرجىمىدە سوزلەرنى بىر بىرىگە ماسلاشتۇ-
رۇش مەسىلىسى 57
تەرجىمىدە مەنتىقى ئۇقۇم مەسىلىسى 62
تەرجىمىدە سوز تاللاش مەسىلىسى 71
تەرجىمە ئۇسۇلىغا دائىر 84
تولۇقلاش ئۇسۇلى 91
قىسقارتىش ئۇسۇلى 98
ئوزگەرتىش ئۇسۇلى 118
سوز بىرىكمىسىنىڭ تەرجىمىسى توغرىسىدا
131. . . . .
مۇرەككەپ جۇملىلەرنى چۇشىنىش ۋە
تەرجىمە قىلىش توغرىسىدا 165

پېئىللارنىڭ زامان بىلەن تۈرلىنىشى ۋە
تەرجىمە 197
"چاتما جۈملە" ۋە ئۇنىڭ تەرجىمىسى توغرىـ
سىدا 205
"ئىبارەت"تىن ئىزاھ ئېنىقلىغۇچىغا 223
تەرجىمىدە پايدىلىنىش ئۈچۈن سېلىشتۇرما
ماتېرىيال 245

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

تەرجىمە توغرىسىدا قىسقىچە ساۋات

تەرجىمە بىر خىل تىلدا يېزىق شەكلى بىلەن ياكى ئېغىزچە ئىپادىلەنگەن ئوي-پىكىرنى يەنە بىر خىل تىلدا يېڭىۋاشتىن ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان تىل پائالىيىتى؛ ئىككىنچى تۈرلۈك قىلىپ ئېيتقاندا، تىلى ئوخشاش بولمىغان مىللەتلەرنىڭ ئالاقىلىشىش ۋاستىسى. يولداش ستالىن ئۆزىنىڭ «ماركسىزىم ۋە تىلشۇناسلىق توغرىسىدا» دىگەن مەشھۇر ئەسىرىدە: ”تىل شۇنداق ۋاستە ۋە قورالكى، كىشىلەر ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ئۆزئارا ئالاقىلىشىدۇ، پىكىر ئالماشتۇرىدۇ، بىر بىرىنى چۈشىنىدۇ. تىل تەپەككۇر بىلەن بىۋاستە باغلىنىشلىق بولىدۇ، ئۇ ئادەمنىڭ تەپەككۇر قىلىش پائالىيىتىنىڭ نەتىجىلىرىنى، بىلىش پائالىيىتىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى سوزلەر بىلەن ۋە سوزلەردىن تۈزۈلگەن جۈملىلەر بىلەن خاتىرىلەپ قويىدۇ ۋە مۇقىملاشتۇرۇپ بارىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئىنسانىيەت جەمىيىتىدە پىكىر ئالماشتۇرۇش ئىمكانىيىتى تۇغۇلىدۇ“ دەپ يازغان ئىدى. ئىنسانلارنىڭ ئالاقىلىشىش ئېھتىياجىنىڭ مەھسۇلى بولغان تىل، خۇددى ستالىننىڭ تەبىر بەرگىنىدەك، تەپەككۇرنىڭ بىۋاستە ئەمەلىيىتى، مەنىۋى پائالىيەتنىڭ كونكرىت ئىپادىلىنىش

شەكلى. ھەر بىر مىللەتنىڭ تىلى بىر بىرىدىن ھەرقانچە پەرق- لەنسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ ئۆز بېشىدىن كەچۈرگەن ۋە كەچۈ- رۈۋاتقان تارىخىي تەرەققىيات باسقۇچلىرى، شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئۇلارنىڭ پىكىر قىلىش لوگىكىسى ئومۇمەن ئوخشىشىپ كەتكەچكە، تىل بىلەن ئىپادىلەنگەن پىكىر-ھېسسىياتلىرىدا ھەممە ئۈچۈن چۈشىنىشلىك بولغان ئورتاقلىق بولىدۇ. بۇنداق ئورتاقلىق بىر مىللەتنىڭ تىلىدا ئىپادىلەنگەن پىكىر مەزمۇنىنى يەنە بىر مىللەتنىڭ تىلىغا تەرجىمە قىلىش ئىمكانىيىتىنى بېرىدۇ. بۇنى ھەرقانداق مىللەت ئۈچۈن تىلنىڭ جەۋھىرى ھېساپلىنىدىغان ماقال بىلەن ئىسپاتلاپ بېرىش مۇمكىن. مەسى- لەن، خەنزۇ تىلىدا بىرەر ئىشنى دەل ئۆز پەيتىدە ئىشلەش زۆرۈرلۈكى ئوبرازلاشتۇرۇلۇپ "趁热打铁" دېيىلسە، شۇ چۈ- شەنچە ئۇيغۇر تىلىدىمۇ "تۆمۈرنى قىزىغىدا سوق" دېگەن ئوبرازلىق ماقال بىلەن توغرا، ئېنىق ئىپادىلىنىدۇ. ئىشلىمەي چىشلەشكە تەييار تۇرىدىغان ھارامتاماقلارنىڭ خۇسۇسىيىتى خەنزۇ تىلىدا "饭来伸手，汤来张口" دەپ سۈپەتلەنگەن بولسا، خۇددى شۇ چۈشەنچىنى ئۇيغۇر تىلىدا "ئۈزۈم پىش، ئاغزىمغا چۈش" دەپ ئىپادىلەش مۇمكىن. بەدنىيەت، ئاچكۆز ئادەمنى خەنزۇ تىلىدا "吃着碗里，望着锅里" دېگەن ئىبارە بىلەن سۈپەتلىگەن بولسا، ئۇيغۇر تىلىدىمۇ "ئاغزى ئاشتا، كۆزى قازاندا" دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلەپ بېرىش مۇمكىن. قېرىنداش خەنزۇ خەلقى بىلەن ھەر جەھەتتىكى ئورتاق

تۇرمۇش شارائىتىدا، مەيلى سىياسى، ئىقتىسادىي جەھەتتىن بولسۇن، مەيلى مەدىنىيەت ۋە باشقا جەھەتلەردىن بولسۇن، شەكلەن تىل جەھەتتىن ئوخشاش بولمىسىمۇ، چۇشەنچە جەھەتتىن تامامەن ئوخشاش بولغان ئورتاقلىقلارنىڭ سانى يوق. خەنزۇ تىلىدا شەكلەن باشقىچە يېزىلغان، سوزلەنگەن سوزلەرنى ئۇيغۇر تىلىدىمۇ شۇ مەنىدە توغرا ئەكس ئەتتۇرۇپ بېرىش مۇمكىن. خەنزۇ تىلىدا "胡须" دېيىلگەن بولسا، ئۇيغۇر تىلىدا "ساقال-بۇرۇت" دەپ ئىپادىلەش مۇمكىن.

دېمەك، بىر بىرىگە ئوخشاش بولمىغان ئىككى مىللەتنىڭ تىلىنى بىر بىرىگە تەرجىمە قىلىش مۇمكىنلىكى تەرجىمە خىزمىتىنىڭ هوددىسىدىن چىقىش مۇمكىن ئىكەنلىكىگە ئىشەنچ پەيدا قىلىدۇ ۋە شۇ مۇناسىۋەت بىلەن تەرجىمە نەزىرىيىسى ئۇستىدە ئىزدىنىش ۋە تەتقىق قىلىش، كونكىرىت تەرجىمە ماھارەتلىرىنى تېپىش ۋە كامالىتىگە يەتكۈزۈش ئۇچۇن كەڭ ئىستىقبال يارىتىپ بېرىدۇ.

شۇنى ئالاھىدە تەكىتلەپ ئوتۇشكە توغرا كېلىدۇكى، ھەر بىر مىللەتنىڭ تىلى ئوخشاش بولمىسىمۇ، ئوزئارا مۇناسىۋەتتە ئىپادىلىنىدىغان چۇشەنچە ئورتاق بولىدۇ، شۇنىڭ ئۇچۇن بۇ ئورتاقلىق بىر مىللەتنىڭ تىلىنى ئىككىنچى بىر مىللەتنىڭ تىلىغا تەرجىمە قىلىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىدۇ، لېكىن بۇ كونكىرىت تەرجىمە پائالىيىتىدە ھېچقانچە چوڭ قىيىنچىلىق تۇغۇلمايدۇ دېگەنلىك ئەمەس.

تەرجىمە بىلەن خاراكتېرلانغان تىل پائالىيىتىنىڭ باشقا تىل پائالىيەتلىرىدىن (بۇ يەردە ئاساسەن ئىجادىي يېزىقچىلىق پائالىيىتى كۆزدە تۇتۇلىدۇ) پەرقلىنىدىغان ئاساسىي بىر خۇسۇسىيىتى شۇكى، تەرجىمان تەرجىمە قىلىدۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ پىكىر ۋە تەسەۋۋۇرلىرىنى ئۆزى خالىغانچە ئىپادىلىمەستىن، تەرجىمە قىلىنغۇچى ماتېرىيالدا بايان قىلىنغان نەرسىلەرنى تەرجىمە قىلغۇچى تىلدا قايتا بايان قىلىپ بېرىدۇ. تەرجىمىدە ئەسلى ئەسەردىكى پىكىر بىلەن چەكلىنىش، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئەسلى پىكىرنى توغرا ئەكس ئەتتۇرۇپ بېرىش تەرجىمە كەسپىدىكى چوڭ بىر زىددىيەت. بۇ زىددىيەتنى توغرا ھەل قىلىش، بىرلىككە كەلتۇرۇش ئۇچۇن، تەرجىمە تارىخىدا تۇرلۇك ئېقىم، خاھىش ۋە ئۇسۇللار ئوتتۇرىغا چىققان. مەسىلەن، ”سوزمۇ-سوز تەرجىمە“ ۋە ”مەنەن تەرجىمە“، ”مېخانىك تەرجىمە“ ۋە ”ئەركىن تەرجىمە“، ”ئولۇك تەرجىمە“ ۋە ”جانلىق تەرجىمە“، ”يىرىك تەرجىمە“ ۋە ”راۋان تەرجىمە“، ”تەڭ قىممەتلىك تەرجىمە“ ھەتتا ”مالىمان تەرجىمە“ (بەزىدە ”ئۇرۇپ-سوقۇپ تەرجىمە قىلىش“ دەپمۇ ئاتىلىدۇ) ۋاھاكازا. مېنىڭ بۇ ماقالام ئاساسەن ئۆزەمنىڭ تەرجىمە تەجرىبىلىرى دائىرىسى بىلەنلا چەكلەنگەچكە، تەرجىمىنىڭ سىياسى-نەزد-رىيىۋى ئەسەرلەر، ئەدەبىي ئەسەرلەر، پەن-تېخنىكا ئەسەرلىرى ۋە خەۋەر-ئاخبارات دىگەندەك تارماقلار بويىچە تۇرلىنىشى ئۇستىدە، تەرجىمىنىڭ ئومۇمەن نەزرىيىۋى قائىدىلىرى ۋە

ئېقىملىرى ئۇستىدە توختالمايمەن.

لېكىن كېيىن كەلگەندە شۇنى تەكىتلىمەي مۇمكىن ئەمەسكى، تىل پائالىيىتىنىڭ جۈملىسىدىن بولغان تەرجىمە ئىشى تىلنى ۋاستە قىلىدۇ. ھاۋالەنىكى، ئەسلى تىل بىلەن تەرجىمە تىلى (بۇ يەردە گەپ خەنزۇ تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلى ئۈستىدىلا بارىدۇ) كوپ ھاللاردا، بىر بىرىدىن كوپ پەرق قىلىدۇ، ھەرقايسىسىنىڭ ئۆزىگە خاس سوز-ئىبارىلىرى، لۇغەت فونىدى، تىل ئادىتى ۋە جۈملە تۈزۈش قائىدىسى بار. تەرجىمىدە ئەنە شۇنداق ئۆزىگە خاس خۇسۇسىيەتلىرى بولغان ئىككى تىلنىڭ خۇسۇسىيەتلىرىنى، قائىدە-قانۇنلىرىنى بىر بىرىگە سېلىشتۇرۇپ، ئۆزىگە مۇناسىپ ئىپادىلەش شەكىللىرىنى تېپىش ئۈچۈن نۇرغۇن ئەمگەك سىڭدۈرۈشكە، ئىزدىنىشكە توغرا كېلىدۇ. ئاتاقلىق پىشقەدەم تەرجىمانلىرىمىزدىن لۇشۇن مۇنداق دەيدۇ: ”مەن، تەرجىمە قىلىشنى ئىجادىي يېزىقچىلىقتىن ئاسان، چۈنكى ئۇنىڭدا ھېچ بولمىغاندا پىكىر يۈرگۈزىمەن دەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق، دەپ ئويلايتتىم. لېكىن راستىنلا تەرجىمىگە كىرىشكەندىن كېيىن، قىيىن داۋانلارغا دۇچكەلدىم. مەسىلەن، بىرەر ئىسىم ياكى بىرەر پېيىلنى تاپالماي قالغاندا، ئىجادىي يېزىۋاتقاندا ئەگىپ ئۆتۈپ كېتىش مۇمكىن، تەرجىمىدە ئۇنداق قىلىش مۇمكىن ئەمەس؛ تەرجىمىدە تاكى باش قېيىپ-قېتىپ كەتكىچە، خۇددى مىڭىدىن ساندۇقنىڭ ئاچقۇچىنى ئاختۇرغاندەك، ئويلاشقا، ئىزلەشكە توغرا كېلىدۇ“. بۇنىڭدىن

مەلۇمكى، تەرجىمىدە بىرەر سوزنى، بىرەر ئاتالغۇنى ئىجات قىلىش، ياساشلا ئەمەس، ئادەتتىكى ئىسىم، پېئىل ياكى سۈپەت- نى ئۆز لايىغىدا تەرجىمە قىلىشمۇ سەل چاغلايدىغان ئاددى ئىش ئەمەس؛ تىل ئادىتى، تىل قائىدىلىرى كوپ پەرقلىنىپ تۇرىدىغان بىر مىللەتنىڭ پۈتۈن-پۈتۈن ئەسەرلىرىنى ئىككىنچى بىر مىللەتنىڭ تىلىغا توغرا، چۈشىنىشلىك، ئەسلىگە سادىق بولغان ھالدا دەل ئىپادىلەپ بېرىش ناھايىتى زور بىر ئىش.

يۇقۇرىدا ئېيتقانلىرىمىزدىن مەلۇمكى، تەرجىمە تىلنى مېخا- نىك ئالماشتۇرۇش ئەمەس، بەلكى مۇۋاپىق، دەل ۋە ئېنىق ئىپادىلەش شەكىللىرىنى ئىزلەش، تاللاش يولىدا كوپ ئەمگەك سىڭدۈرۈشكە توغرا كېلىدىغان مۇرەككەپ بىر جەريان؛ يەنىمۇ ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا، تەرجىمان ئۆزىنىڭ ماھارىتىنى ئىپادىلەپ بېرىدىغان ئىجادىيەت جەريانى. تەرجىمە خىز- مىتىنىڭ مۇشكۇللۇقىمۇ ئەنە شۇ جەرياندا گەۋدىلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئىجادىي خىزمەت ئىكەنلىكىمۇ ئەنە شۇ جەرياندا ئۆز ئىپادىسىنى تاپىدۇ. قايسىبىر تەرجىمە نەزىرىيىچىسىنىڭ تەرجىمانىنى رەسسامغا ئوخشاتقىنى ئېسىمدە تۇرۇپتۇ. ئېسىمدە قېلىشىچە، ئۇ: تەرجىمان خۇددى سۈرەت سىزىدىغان رەسسامغا ئوخشايدۇ، ئۇ كوز ئالدىدىكى كونكرېت مەنزىرىنى ئۆز لايىغىدا سىزىپ بەرسىلا بولدى، كوز ئالدىدىكى نەرسىنى فوتو ئاپاراتى بىلەن تارتقانغا ئوخشاش، مېخانىك ھالدا ئەينەن تارتىپ بېرىشنىڭ ھاجىتى يوق، دىگەن. تەرجىمە ئەمەلىيىتىدىكى نۇرغۇن پاكىت-

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com